

no, sent ells els primers que entren a les ruïnes de l'abadia.

Al més important cementiri polonès a Itàlia, hi reposen 1.051 soldats, a més del mateix general Anders, mort a la Gran Bretanya el 1970, que demanà ser sepultat junt amb els seus companys d'armes, vetllats també per l'abadia que s'alça per sobre l'explanada. El record dels soldats morts és encara avui viu i homenatjat sovint per compatriotes seus.

Cementiri francès

A 20 quilòmetres de Cassino, la ciutat de Venafro acull el cementiri dels soldats francesos que intervingueren en operacions per a la conquesta de la Línia Gustav, la major part dels qual pertanyien a la Legió Estrangera i a les tropes de les colònies africanes. Aquests soldats tenen, per llei, la consideració de *Morts pour la France*, honor que dona a les famílies certs drets.

El cementiri està estructurat en dues seccions plenament diferenciades, una per als soldats de religió catòlica, presidida per una capella, i una altra per als soldats musulmans, emmarcada per un minaret àrab rodejat de palmeres. Una mica separats, soldats de religió animista, sobretot senegalesos, i soldats de religió jueva reposen també aquí, sumant actualment en total 3.414 enterraments.

Cementiri italià

A Mignano Montelungo, a 12 quilòmetres de Cassino, reposen 975 soldats italians que participaren a la banda del aliats en el que Itàlia anomenà, després de la seva rendició el setembre de 1943,

Varietat de formes en els diversos cementiris.

Guerra d'Alliberament de 1943-1945. Recull els caiguts enterrats inicialment en diversos cementiris italians, així com el cos del general Umberto Utili, mort el 1952 i que també demanà de ser enterrat junt amb els seus soldats.

És un dels 230 cementiris militars italians que hi ha a Itàlia.

Cementiris militars a espanya

En veure la cura que altres estats han tingut pels seus soldats morts en combat, no podem deixar de pensar en el cas d'Espanya, on encara hi ha fosses comunes de la nostra última Guerra Civil escampades pels camps que poden contenir soldats i sobre les quals tant s'està discutint aquests dies. A més, a França, als familiars dels soldats *Morts pour la France* l'Estat francès els paga el viatge si volen anar a la tomba del soldat mort.

Aquí, els vencedors de la darrera guerra, en lloc de fer cementiris on poder individualitzar els morts i on els familiars poguessin honorar-los, van crear el gran mausoleu del Valle de los Caídos, on també es van enterrar, sense control dels familiars algunes vegades, restes de soldats republicans, però que

en realitat continua sent un homenatge al general vencedor. Per això resulta sorprenent que els únics cementiris militars que hi ha a Espanya siguin de soldats estrangers (un d'alemanys, un d'italians i un de la Commonwealth).

Tipologia clàssica de cementiri alemany.

El primer es troba a la vora del monestir de Yuste, dins el municipi de Cuacos de Yuste, i hi ha enterrats 26 soldats alemanys de la Primera Guerra Mundial i 154 de la Segona. Iniciades les obres l'any 1980, s'acabaren el 1983, quan començaren les tasques de trasllat dels cossos que hi havia repartits per tot Espanya, fins que s'inaugurà oficialment l'1 de juny de 1988. Sembla ser que el fet de situar-lo en terres d'Extremadura és pel fet que a Yuste morí l'emperador alemany Carles V (Carles I d'Espanya) i part tant es tracta d'una decisió sentimental.

A destacar que de la Segona Guerra Mundial hi ha els 36 mariners morts en l'enfonsament del submarí U-77 davant del penyal d'Ifac, fet ocorregut el 28 de març de 1943 per part d'avions anglesos amb base a Gibraltar, mentre que no hi ha cap alemany dels que moriren a Espanya lluitant a la Legió Cóndor, ja que tots els cadàvers van ser repatriats al seu país.

La pujada al memorial italià.

Pel que fa als italians, a Saragossa hi ha el Sacratio Militare Italiano, situat al costat del monestir de San Antonio de Pádua (passeig de Cuéllar, 22), que recorda els 4.183 italians morts a la nostra última Guerra Civil, tant els que van formar part del Corpo di Truppe Volontarie que lluitaren a la banda del general Franco com d'italians enquadrats a les Brigades Internacionals. Està estructurat com una gran torre-ossari, amb una escala interior envoltada dels petits nínxols on reposen les restes de 2.889 d'aquests soldats, si bé alguns han estat repatriats posteriorment a Itàlia.

Els anglesos a Bilbao.

El tercer el tenim al País Basc, dins el terme de Loiu, entre Sondika i Derio, dins el recinte del cementiri britànic, i tot i que forma part dels cementiris de soldats de la Commonwealth allotja també 15 mariners de la marina mercant, tant morts durant les guerres com els que en el seu moment foren enterrats al cementiri protestant anglès d'Ondarroa, que fou desafectat el 1929. Hi podem trobar set soldats de la Primera Guerra Mundial i 34 de la Segona, en especial aviadors, tant de la Royal Air Force com de l'aviació canadenca, australiana i novazelandesa.

Per a més informació sobre el tema:

Batalla de Cassino: www.montecassino1944.it

Cementiris alemanys: www.volksbund.de

Cementiris de la Commonwealth: www.cwgc.org

Cementiris italians: www.difesa.it